

Chowaniec, Roksana

Krosno, st. 1, woj.
warmińsko-mazurskie : badania w roku
2009

Światowit 8 (49)/Fasc.B, 223-224

2009-2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROKSANA CHOWANIEC

KROSNO, ST. 1, WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE. BADANIA W ROKU 2009 (PL. 122)

Badania archeologiczne na cmentarzysku kultury wielbarskiej w Krośnie, st. 1 (AZP 18-53/44), gm. i pow. Pasłęk, woj. mazursko-warmińskie, mają ponad stoletnią historię (BURSCHE, CHOWANIEC 2001; CHOWANIEC 2005, tam wcześniejsza literatura). Pierwsze prace o charakterze badawczym prowadzone były na stanowisku w 1896 roku. Ponowne badania w tym miejscu podjął w 1980 roku prof. Jerzy Okulicz-Kozaryn z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Głównym celem wykopalisk było uratowanie stanowiska przed zniszczeniem przez funkcjonującą tutaj piaszownię i wysypisko śmieci oraz przebiegającą w pobliżu drogę. W latach 1982–1988 badaniami kierował prof. Aleksander Bursche z IA UW (ANDRZEJOWSKI, BURSCHE 1987; OKULICZ, BURSCHE 1987). W 2002 roku prace wykopaliskowe na stanowisku wznowiła autorka. W latach 2002–2008 w Krośnie i okolicach przeprowadzono również szereg badań powierzchniowych w ramach AZP, lokalizując wiele nowych stanowisk archeologicznych oraz weryfikując istnienie stanowisk zarejestrowanych wcześniej. W 2008 roku odkryte zostało drugie cmentarzysko kultury wielbarskiej w Krośnie. Odkrycie zgłoszone zostało do delegatury Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Elblągu¹. W 2010 roku, podczas prac ratowniczych prowadzonych przy budowie drogi krajowej nr 7, przebadano część z odkrytego w 2008 roku cmentarzyska².

W sierpniu 2009 roku przeprowadzono ostatnie już wykopaliska archeologiczne na pierwszym ze wspomnianych stanowisk w Krośnie. W pracach wzięli udział studenci IA UW. Badania finansowane były z grantu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W trakcie wszystkich sezonów badań odkryto i zdokumentowano w sumie blisko 505 obiektów: w 1896 roku – około 179, w latach 1980–1988 – 198 obiektów, z których wyeksplorowano 185, zaś w latach 2002–2009 – 128 obiektów. Pośród obiektów starożytnych wyróżniono groby szkieletowe, groby ciałopalne popielnicowe oraz paleniska (zob. CHOWANIEC 2004).

Celem prac wykopaliskowych w 2009 roku było uchwycenie zasięgu stanowiska, przede wszystkim w jego części wschodniej. Odkryto, przebadano i zadokumentowano dwadzieścia jeden palenisk – obiekty o numerach 483–501, 503–505 (Ryc. 1, 2) – oraz mocno zniszczony grób ciałopalny popielnicowy – obiekt nr 502. Obiekty eksplorowane były metodą stratygraficzną.

Wszystkie paleniska można określić jako przynależne do typu 2, czyli grupy palenisk kamiennych ze skupiskiem kamieni w centralnej partii obiektu i pozostałościami pojedynczych bierwion drewnianych, a w planie zbliżonych do prostokąta o zaokrąglonych narożnikach, kolistych lub owalnych (CHOWANIEC 2004: 38). Dziewiętnaście z dwudziestu jeden palenisk nosiło ślady zniszczeń, spowodowanych wrastającymi w nie korzeniami drzew, wkopami pod doły śmietniskowe itp. Ponadto badana w 2009 roku partia stanowiska zlokalizowana była najbliżej gospodarstw i domów w Krośnie-Młynie, a w związku z tym narażona

¹ Zgłoszenie zostało zarejestrowane przez WKZ w Elblągu pod numerem 423-5/22-2.

² Informacja udzielona przez WKZ w Elblągu.

na ciągłą dewastację. Układ stratygraficzny wszystkich odkrytych w tym roku obiektów uległ naruszeniu (ich stropy znajdowały się już na głębokości ok. 20 centymetrów od powierzchni gruntu), a materiał zabytkowy z nich pochodzący – wtórnemu przemieszczeniu.

Obecnie przygotowywana jest monografia cmentarzyska, w której uwzględnione zostaną zarówno materiały z badań w latach 1980–1988 oraz 2002–2009, jak też

wyniki studiów archiwalnych nad zabytkami i pozostałościami dokumentacji z badań w 1896 roku, odnalezionymi w Museum für Vor- und Frühgeschichte w Berlinie.

Dr Roksana Chowaniec
Instytut Archeologii
Uniwersytet Warszawski
roksanac@yahoo.com

Literatura

ANDRZEJOWSKI, J., BURSCHE, A.

- 1987 *Archeologia biblioteczna. Cmentarzyska kultury wielbarskiej w Krośnie stanowisko 1 i w Wielbarku, woj. elbląskie*, (w:) A. Pawłowski (red.), *Badania archeologiczne w woj. elbląskim w latach 1980–1983*, Malbork, 233–277.

BURSCHE, A., CHOWANIEC, R.

- 2001 *Puzderko brązowe z cmentarzyska kultury wielbarskiej w Krośnie, powiat pasłęcki*, (w:) W. Nowakowski, A. Szela (red.), *Officina archaeologica optima. Studia ofiarowane Jerzemu Okuliczowi-Kozarynowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, Światowit Supplement Series P: Prehistory and Middle Ages VII, Warszawa, 41–45.

CHOWANIEC, R.,

- 2004 *Badania wykopaliskowe w Krośnie, gm. Pasłęk, stanowisko 1 w sezonie 2002 i 2003*, „Światowit” V (XLVI)/B (2003), 37–43.
- 2005 *Kilka uwag na temat palenisk z birytualnego cmentarzyska w Krośnie, gm. Pasłęk*, (w:) P. Łuczkiwicz i in. (red.), *Europa Barbarica. Ćwierć wieku archeologii w Masłomęczu*, Monumenta Studia Gothica IV, Lublin, 57–64.

OKULICZ, J., BURSCHE, A.

- 1987 *Badania birytualnego cmentarzyska kultury wielbarskiej w Krośnie, na stanowisku 1 w województwie elbląskim*, (w:) A. Pawłowski (red.), *Badania archeologiczne w woj. elbląskim w latach 1980–1983*, Malbork, 207–231.

ROKSANA CHOWANIEC

KROSNO, SITE 1, THE WARMIŃSKO-MAZURSKIE VOIVODESHIP. EXCAVATIONS IN 2009

In August 2009 examinations in the cemetery of the Wielbark Culture in Krosno, Site 1, the Pasłęk Commune and District, the Warmińsko-Mazurskie Voivodeship, were completed.

They were launched in 1896 and were carried out with long intervals. In the course of all excavation seasons 505 ancient features were discovered and examined, including inhumation graves, cremation urn graves and hearths.

During the last seasons in Krosno another cemetery was localised. It was examined in 2010 in the framework of rescue excavations, based upon the permission of the regional office of the Voivodeship Conservator of Monuments in Elbląg.

Translated by Grzegorz Żabiński

PLANSZA 122

Ryc. 1. Krosno, st. 1. Plan paleniska kamiennego nr 489 (fot. R. Chowaniec)

Fig. 1. Krosno, Site 1. Plan of the stone hearth No. 489.

Ryc. 2. Krosno, st. 1. Zdjęcie wykopu 1/2009 z zarysami obiektów na wschodnim krańcu stanowiska (fot. R. Chowaniec)

Fig. 2. Krosno, Site 1. Photo of the trench 1/2009, with contours of features in the eastern end of the site.